

Varjoista valoon – nuorten yhteiskunnallinen ääni ja mielikuvituksen voima

Päivi Honkatukia

Nuorisotutkimuksen professori Päivi Honkatukia piti juhlapuheen Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnan 75-vuotisjuhlassa 22.11.2024. Julkaisemme puheen hieman muokattuna. Se on julkaistu myös Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnan verkkojulkaisu Alusta!ssa.

Kaksi ja puolituhatta vuotta sitten Platon, yksi historiamme vaikutusvaltaisimmista filosofeista, esitti kuuluisan luolavertauksensa (Platon 2020, 321–324). Tässä ajatuskokeessa ihmiset elävät vankeina pimeässä luolassa, sidottuina siten, että he näkevät vain luolan seinälle heijastuvat varjot. Nämä heidän näkemänsä varjot ovat heidän käsityksensä todellisuudesta. Eräänä päivänä yksi heistä vapautuu ja pääsee ulos luolasta. Hän näkee auringon valossa maailman sellaisena kuin se todella on, ei vain varjoina. Hän näkee värejä, kasvillisuutta ja kolmiulotteisen maailman ensimmäistä kertaa elämässään.

Vangille uudenlaisen maailman ja todellisuuden avautuminen on mullistava ja ihmeellinen kokemus. Häikäisevän auringonvalon vuoksi hänen on vaikea nähdä ja ymmärtää näkemäänsä. Hän kuitenkin tajuaa, että se mitä hän näkee, on hänen aiempaa maailmaa koskevaa ymmärrystään paljon rikkaampi.

Hän palaa takaisin luolaan ja alkaa kertoa innoissaan muille näkemästään. Muut

eivät kuitenkaan usko häntä, sillä heidän todellisuutensa on edelleen varjojen maailma. Luolan todellisuus on heille luonnollista ja normaalia, he eivät tiedä muunlaisesta todellisuudesta. Heistä karanneen vangin kertomukset kuulostavat järjettömiltä ja pelottavilta.

Platonin vertaus kuvaa osuvasti meidän aikuisten suhtautumista nuorten maailmaan. Me olemme kuin nuo luolaan kahlehditut vangit, jotka näkevät vain varjoja siitä todellisuudesta, jota nuoret elävät ja kokevat. Meidän käsityksemme maailmasta on muotoutunut omien kokemustemme ja uskomustemme kautta, ja meidän voi olla vaikea tajuta, että nuorten todellisuudella voisi olla sellaista arvoa, josta meidän pitäisi olla tietoisia tai että se ylipäätään voisi olla erilainen kuin oma todellisuutemme. Myöskään se, että olemme itse olleet nuoria joskus, ei välttämättä auta ymmärtämään, millaista on olla nuori juuri nyt, tänä päivänä ja tässä ajassa.

Platonin luolavertauksen soveltaminen nuoriin kiinnittää huomion sukupolvien välisiin valtasuhteisiin. Nuoria pidetään usein

aikuisiin verrattuna keskeneräisinä, epävakaina, epäluotettavina, riskialttiina, puutteellisia ja vähempiarvoisina. He ovat vasta kehittymässä, tulevia kansalaisia, tulevia veronmaksajia ja vakavasti otettavia toimijoita vasta joskus tulevaisuudessa (Rytioja & Kallio 2018; Shefer ym. 2018). Nyt heille ajatellaan olevan tärkeintä se, että he aikuistuvat siten kuin me haluamme ja tekevät kuuliaisesti oman osansa (Ågren & Kallio 2023). Ajattelemme, että vasta myöhemmin he voivat osallistua yhteiskuntaan omilla mielipiteillään ja ajatuksillaan. Siksi myöskään nuorten näkemyksiä ei arvosteta ja ne sivuutetaan. Tällaista suhtautumista kutsutaan sukupolvien väliseksi ohipuhumiseksi (Anttila 2010). Se tarkoittaa sitä, että nuorten kokemuksia, näkemyksiä ja asiantuntijuutta vähätellään heidän ikänsä perusteella. Oletetaan, että muut, kuten aikuiset, kasvattajat ja päätöksentekijät, tietävät paremmin.

Nuorten maailman näkemistä voidaan vastustaa myös siksi, että nuorten näkemysten vakavasti ottaminen asettaa monet vakiintuneet aikuisyhteiskunnan itseäänselvytykset alttiiksi arvostelulle ja kritiikille. Meidän on usein vaikea hyväksyä sitä, että nuorilla on mielipiteitä, tärkeää sanottavaa ja oma tahto, varsinkin jos he kritisoivat yhteiskunnallisia järjestelyjä.

Aikuisyhteiskunnassa esimerkiksi talouskasvua pidetään usein itsestään selvänä tavoiteltavana asiana (esim. Mikkonen 2023; Työ- ja elinkeinoministeriö 2022). Tutkimusten mukaan osa nuoria problematisoi tätä ajatusta (Berglund & Gericke 2018; Hirvilampi ym. 2022), ja monille nuorille ilmastokysymykset ja ihmisoikeudet ovat talouskasvua tärkeämpiä (Kiilakoski 2022). Tätä havaintoa saateen pitää mielenkiintoisena, mutta samalla idealistisena haihatteluna, jolla ei ole sen suurempaa merkitystä. Tärkeämpää on saada nuoret mukaan systeemiin. Siksi ohjaamme heitä siirtymään tehokkaasti koulusta koulutautumisen kautta työelämään (Brunila & Lundahl 2020; Aaltonen & Kivijärvi 2017).

Kuitenkin ohittaessamme nuorten näkemykset ymmärryksemme todellisuudesta jää kapeaksi ja puutteelliseksi. Nykynuoret pohtivat perustavanlaatuisia eksistentiaalisia kysymyksiä, jotka nousevat tästä ajasta, yhteiskunnallista tapahtumista ja poliittisista keskusteluista ja päätöksistä (Mietola ym. 2023; Bessant 2021). He pohtivat näitä asioita omaan elämäänsä vaikuttavina asioina. Vaikka samat ilmiöt ympäröivät myös meitä aikuisia, nuoret kohtaavat ne herkässä elämänvaiheessa, jossa heillä on tuore kosketus yhteiskuntaan, he ovat tutustumassa siihen ja rakentavat suhdettaan siihen (Mannheim 1952). Tämä tekee heidän kokemuksistaan erityisen merkityksellisiä niin heille itselleen kuin laajemmin yhteiskunnalle.

Mikäli haluamme ottaa vakavasti nuorten kokemukset ja nuorten yhteiskunnallisen tiedon, meidän on astuttava valoon luolastamme. Tämä tarkoittaa, että meidän on lakattava ajattelemasta tietävämmeparemmiin. Sen sijaan meidän on kuunneltava nuoria, oltava avoimia heidän näkökulmilleen ja opittava niistä.

Miten nuorikeskeistä tietoa tuotetaan?

Arvostan suuresti sitä, että voin työskennellä yhteiskuntatieteilijänä nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen kysymysten parissa ja juuri Tampereen yliopistossa, jossa nuorisotyön koulutuksella on pitkä 80 vuoden mittainen ja ainutlaatuinen historia. Tampereen yliopisto on Suomessa ainoa yliopisto, joka tarjoaa alan yliopistotasoisesta koulutusta. Nuorisotyö on ollut aina kiinnostunut nuorisokysymyksen yhteiskunnallisista yhteyksistä. Nuorisotutkimuksessa taas sukupolvien väliset valtasuhteet ja nuorten yhteiskunnallisten asemien tutkimus on keskeistä.

Kaikki tutkimus ei ole nuorikeskeistä, eikä sen pidäkään olla. Samaan aikaan me nuori-

sotutkijat kuitenkin uskomme, että nuorten äänet ja näkökulmat moninaisuudessaan pitää ottaa osaksi tieteellistä tietoa ja mukaan yhteiskunnan rakentamiseen. Nuorikeskeinen tieto on uudenlainen tapa katsoa maailmaa, ja sellaisena se on jotakin ainutlaatuista ja erityistä (Kallio 2023, 63–64; 85–88; Ågren 2024, 51–57). Se ei ole yksin täydellinen kuvaus maailmasta, mutta sillä on oma paikkansa maailmaa ja yhteiskuntaa koskevan tiedon tuottamisessa, ymmärryksen lisäämisessä ja ennen kaikkea parempien yhteiskuntien rakentamisessa (Rättilä, Hokkanen & Sillanpää 2023).

Millä tavalla nuorikeskeistä tietoa sitten tuotetaan? Yksi tärkeä nuorisotutkijan tiedon tuottamisen väline on tutkimuksellinen mielikuviutus, mistä on keskusteltu paljon yhteiskuntatieteissä, erityisesti sosiologian piirissä (Ryyänen & Rannikko 2021; Blackman & Kempson 2016; Young 2011; Mills 1959). Nuoria tutkittaessa voidaan puhua nuorisotutkimuksellisesta mielikuviutuksesta.

Se tarkoittaa ainakin kolmea asiaa. Ensimmäkin se tuo esiin, miten tärkeää tutkijan on ymmärtää tutkimaansa ihmisryhmää ympäröivät yhteiskunnalliset ja kulttuuriset rakenteet ja niiden historiallinen kehitys. Tätä ymmärrystä on mahdollista rakentaa perehtymällä tutkimuskeskusteluihin ja tarkastelemalla kriittisesti institutionaalisia järjestelyjä, yhteiskunnallisia keskusteluja ja poliittisia päätöksiä tutkitun ryhmän näkökulmasta (Mills 1959). Nuoria tutkiessani olen tullut vakuuttuneeksi, että myös nuorilla on paljon annettavaa tähän. Yhteiskuntaa koskevat keskustelut nimenomaan nuorten kanssa ovat olleet erittäin antoisia ja auttaneet ymmärtämään nuorisokysymystä syvällisesti.

Toiseksi mielikuviutus tarkoittaa aitoa kiinnostusta kohdata nuoria, kuulla heidän ajatuksiaan ja vahvistaa heidän luottamustaan siihen, että me valoon pyrkivät aikuiset todellakin haluamme kuulla ja ymmärtää heidän

näkemyksiään ja ottaa ne vakavasti. Tämä tarkoittaa sitä, että emme voi aina lähestyä nuoria pelkästään perinteisin menetelmin vaan tarvitaan jotakin muuta. Erityisesti ne nuoret, joilla on kokemuspohjaista kriittistä sanottavaa yhteiskunnasta, eivät usein vastaa kyselyihin tai saattavat tuoda näkemyksiään esiin aikuisyhteiskunnan näkökulmasta asiattomalla ja karkealla tavalla.

Nuorisotutkimuksellista mielikuviutusta harjoittava tutkija ymmärtää, että tutkijan on ansaittava nuorten luottamus. Tutkimukseen osallistuminen on aina vapaaehtoista, eikä ketään voi pakottaa osallistumaan. Mutta osallistumisen voi yrittää tehdä mielekkääksi, arvostavaksi ja houkuttelevaksi. Nuorten vakuuttaminen aidosta kiinnostuksesta heidän näkemyksiään kohtaan edellyttää luovia ja joustavia ratkaisuja, antautumista vuorovaikutukseen nuorten kanssa ja siihen liittyvän epävarmuuden sietämistä (Honkatukia ym. 2023).

Se tarkoittaa tutkijan ponnisteluja nuorille turvallisten tutkimuskohtaamisten luomiseksi sekä ymmärrystä vastavuoroisuuden tärkeydestä. Tutkijan pitää kertoa nuorille nuorisotutkimuksen missiosta ja valloittaa nuorten sydämet sipseillä, kekseillä ja karkeilla, huomioida heidät kokonaisvaltaisesti. Ei, tämä ei ole lahjontaa vaan vastavuoroisuutta ja nuorten panoksen arvostamista. Tärkeää voi olla myös musiikin kuunteleminen yhdessä tai jopa yhteislaulu nuorten kanssa, jos he sitä toivovat. Nuorille pitää myös kertoa mahdollisimman tarkasti, miten heiltä kerättävää tietoa käytetään ja mihin sillä voidaan vaikuttaa. Nuoret todella arvostavat tällaisia tutkimuskohtaamisia. Usein he kiittävät kuuntelemisesta. Osalle on uusi ja suorastaan hämmästyttävä kokemus, että aikuiset ovat kiinnostuneita heidän ajatuksistaan.

Kolmas mielikuviutuksen ulottuvuus on tutkijan itsekriittinen reflektio (Blackman & Kempson 2023; Tokola ym. 2023). Kukaan

meistä ei ole täydellinen, emmekä voi naivisti uskoa yksiselitteisesti onnistuvamme valitsemillamme menetelmällisillä ratkaisuuilla. Se sijaan niin onnistumisia kuin epäonnistumisia reflektoimalla on mahdollista ymmärtää paremmin sukupolvien välistä vuorovaikutusta ja sitä, miten nuorten yhteiskunnallisesti relevantin tiedon äärelle on mahdollista päästä (Kelly & Kamp 2017). Tutkijan on tarkasteltava vuorovaikutusta ja valtasuhteita epistemologisenä kysymyksenä – millaista tietoa syntyy ja mikä jää piiloon kussakin tutkimuskohtaamisessa. Tärkeää on myös pohdita omia uskomuksiaan ja taustaoletuksiaan, joissa usein paljastuu heikosti tiedostettuja ennakkoluuloja ja pelkoja nuoria kohtaan.

Oman kokemuksen perusteella voin sanoa, että jos uskallamme käyttää nuorisotutkimuksellista mielikuvitusta, eli kyseenalaistaa aikuiskeskeisiä oletuksiamme ja tapojamme tehdä asioita, on mahdollista nähdä jotain uutta, valoisaa, kaunista ja merkityksellistä. Nuorisotutkijalla on suuri eettinen vastuu paitsi tuottaa tietoa, jossa nuorten näkökulmat ovat keskiössä, myös viedä sitä yhteiskunnallisiin keskusteluihin. Siten mielikuvituksen käyttäminen edellä mainituissa ulottuvuuksissaan on paitsi tutkimusmetodologinen kysymys, myös tärkeä sukupolvieettinen kysymys.

Siivotaan vanhat sotkut ennen uutta leikkiä

Haluan seuraavaksi valaista muutamalla esimerkillä sitä, millaista tietoa nuoria kuuntelemalla voi saada esiin. Aloitan tämän päivän kuumasta perunasta, sosiaalista mediasta, jonka vahingollisuudesta nuorille on keskusteltu paljon. Sen on ajateltu selittävän nuorten heikentyneitä oppimistuloksia, tuhoavan keskittymiskyvyn, aiheuttavan ulkonäkö- ja muita paineita sekä mielenterveysongelmia. Aikuisyhteiskunnan syyttävä sormi kohdistuu

someen myös viime aikoina käydyssä syntyvyyskeskustelussa. Asiantuntijat ja media ovat kertoneet, miten sosiaalisen median aiheuttamat mielenterveyden ja hyvinvoinnin vajeet heikentävät nuorten aikuisten lastentekohaluja. Nuorten miesten pelaaminen aiheuttaa asiantuntijoiden mukaan yksinäisyyttä ja yhteiskunnasta vetäytymistä, ja digitaalinen deittailu lyhentää parisuhteita vähentäen syntyvien lasten määrää (Helsingin Sanomat 12.11.2024). On kannettu huolta siitä, että visuaalinen digisisältö vähentää intiimiä läheisyyttä ja lisää suorituspaineita seksuaalisessa vuorovaikutuksessa (ma.). Japanista kantautuu huolestuttavia uutisia: ”Ensisuudelman kokeneiden lukiolaisten osuus on romahtanut”. Nuorten kerrotaan siellä hylänneen seksin, minkä pelätään vaikuttavan kielteisesti syntyvyyteen (Helsingin Sanomat 5.11.2024). Suomessa nuorille vaaditaan hedelmällisyyskasvatusta naisten heikentyvästä hedelmällisyydestä 30 ikävuoden jälkeen (Yle 17.10.2024).

Varsinkin nuoret naiset kuuntelevat syntyvyyskeskustelua herkäällä korvalla. He kuulevat siinä viestejä itselleen, ja monesti viestit herättävät heissä ristiriitaisia tunteita ja ohipuhumisen kokemuksia. Monet pitävät lasten hankkimiseen kannustamista paitsi epäkunnioittavana painostamisena myös suorastaan vastuuttomana ratkaisuna maailman ja yhteiskunnan näkökulmasta. Yksi hiljattain tutkimuksemme (Under Pressure 2024) osallistunut 20-vuotias nuori nainen sanoitti asiaa seuraavalla tavalla:

Mä en oo itse edes varma, haluaisinko mä tähän maailmaan tuoda mitään lapsia, koska tilanne on mikä on. Me voidaan huonosti, ilmasto voi huonosti. Mun mielestä pitäis keskittyä näiden ongelmien ratkaisemiseen ennen kun me tuodaan tänne lisää lapsia, jotka voi kuormittaa systeemiä vielä enemmän. Joo tottakai lisää veronmaksajia Suomeen mutta jos ne hankitaan tosi huonos kohtaa

ja ne saa huonot lähtökohdat, niin ei se mitään huoltosuhdetta paranna. Vaan se tulee kuormittaa entisestään. Mun mielestä pitäis tehdä niinku siivotaan vanhat sotkut ennen uutta leikkiä -tyylillä.

Vaikuttaa siltä, että nuoret tarkastelevat lasten hankkimista paljon syvällisemmin kuin aikuiset – eksistentiaalisena kysymyksenä ja sukupolvikysymyksenä kestävän tulevaisuuden näkökulmasta. He kokevat syntyvyyskeskustelun osaltaan ilmentävän aikuisten vähäistä arvostusta nuoria kohtaan ja välineellistä suhtautumista nuoriin. Heistä on epäoikeudenmukaista, että nuoria naisia vaaditaan synnytystalkoisiin, mutta päättäjät jättävät tekemättä oman osansa sellaisen maailman rakentamisessa, jossa olisi nuorille toivoa ja joka näyttäisi valoisalta ja turvalliselta paikalta saattaa maailmaan uusia ihmisiä. Nuoret muistuttavat meitä siitä, ettei kestävyysvajetta tai syntyvyyden ongelmaa ole mahdollista ratkaista kestäväällä tavalla, mikäli nuoria ei arvosteta ja kuulla eikä heidän näkökulmiaan oteta huomioon päätöksenteossa.

Nuorten pohdinnalle on annettava tilaa

Tänä päivänä puhumme mielenterveydestä ehkä enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Suomessa on paljon mielenterveyden ammatilaisia ja mielenterveyssanastosta on tullut osa arkea. Samaan aikaan keskustelu nuorten mielenterveyskriisistä jatkuu kiivaana. Kriisi tulee esiin nuorten lisääntyneenä mielenterveysongelmien raportointina kyselytutkimuksissa sekä muissa indikaattoreissa, kuten tiedoissa seikoista, jotka ovat nuorten sairauspoissaolojen tai työkyvyttömyyden taustalla (Kiviruusu ym. 2024; Väänänen 2024, 190). Poliitikot, media ja osa asiantuntijoista esittävät suoraan viivaisia ratkaisuja. He haluavat esimerkiksi kieltää kännyköiden käytön kouluissa, lisätä ja

vahvistaa mielenterveyspalveluja ja helpottaa terapiaan pääsyä.

Nuorille mielenterveys on sen sijaan laajempi olemassaoloon liittyvä kysymys. He miettivät tulevaisuuttaan suuren epävarmuuden keskellä. Elämme keskellä ekokatastrofia, sotia, konflikteja ja väkivaltaa eri muodoissaan. Rauha ja demokratia sellaisina kuin mihin me olemme uskoneet, ovat vakavasti uhattuina. Kansanedustaja ja yhteiskunnallinen keskustelija Anna Kontula, tiedekuntamme kasvatti hänkin, on kysynyt aiheellisesti: ”Kuinka eettistä on luoda kokonaisia palvelukoneistoja vahvistamaan ihmisten tyytyväisyyttä olosuhteisiin maailmassa, jonka tilanne on kaikkea muuta kuin tyydyttävä” (Kontula 2024, 29). Hän pohtii, eikö olisi tärkeämpi miettiä keinoja sivilisaation pelastamiseksi sen sijaan että keskitytään siihen, miltä maailman loppu tuntuu ja miten näitä tunteita pitäisi käsitellä (mt., 51).

Kuten syntyvyyskeskustelusta myös mielenterveyskeskustelusta puuttuu nuorisotutkimuksellista mielikuvitusta. Jos nuoret ymmärretään vain mielenterveyden ongelmista kärsivinä yksilöinä, yhteys yhteiskunnan ja nuorten välillä häviää. Myös kansalaisuuden ja politiikan merkitykset häviävät näkyvästi. Nuorten on vain sopeuduttava epäterveelliseen ympäristöön, jota ruokkii jatkuvan talouskasvun ideaali kapitalistisessa kulutusyhteiskunnassa.

Tämän päivän nuoret elävät mielenterveys- ja diagnoosisanaston keskellä (Väänänen 2024, 203). Tutkijat puhuvat haavoittuvuuden eetoksesta, jonka osana diagnoosit ja siihen liittyvä hallinta tuottavat esimerkiksi mielenterveytensä kanssa kamppailevat nuoret haavoittuviksi ja autettaviksi (Brunila ym. 2021; Madsen 2021). Samalla tämän haavoittuvuuspuheen kautta nuoret asetetaan tutkijoiden mukaan yhteiskunnallisen hallinnan, kontrolloinnin, valvonnan ja ohjailun kohteeksi.

Nuorten näkökulmasta tilanne voi näyttää osin toisenlaiselta. Vaikuttaa siltä, että nuoret

ovat alkaneet sanoittaa hankausta yhteisönsä kanssa mielenterveyden käsittein (Väänänen 2024, 192). Monet puhuvat avoimesti diagnooseista ja mielenterveyden horjumisesta, pahasta olostä. Mielenterveydestä puhuminen on heille tapa kertoa suhteestaan yhteiskuntaan, kokemuksellisesta erilaisuudestaan tai siitä, että he eivät sopeudu yhteiskunnan vaatimuksiin ja normeihin.

Diagnoosit voivat tuoda tähän tilanteeseen helpotusta, selityksen ja luvan olla sellainen kuin on. Lisäksi ne ovat nuorille tapa vaatia oikeuksia ja palveluja. Monet ovat vihaisia, katkeria, monisanaisia ja taitavia näkemystensä sanoittamisessa. He kertovat, miten heille ei riitä 15 minuutin vastaanotto tai itseohjautuva digiterapia, vaan he haluavat tulla kohdatuksi omana itsenään. He vaativat aikaa, paneutumista ja arvostusta aikuisilta ja kertovat, että nuorten palveluista leikkaaminen tarkoittaa sitä, että nuoria ei arvosteta yhteiskunnassa.

Nuorten viestit herättävät kysymyksen, mitä vikaa yhteiskunnassa on, jos se tuottaa niin monille nuorille vieraantuneisuuden ja sopimattomuuden kokemuksia, jotka vahingoittavat heidän hyvinvointiaan.

Siinä missä me aikuiset olemme syvästi huolissamme nuorten mielenterveydestä ja yritämme tukea ja vahvistaa heitä kasvamaan aikuisiksi valmiiseen maailmaan, nuoret haluavat tulla kuulluiksi ja otetuksi vakavasti, osallistua yhteiskunnassa sekä rakentaa ja muuttaa sitä oikeudenmukaisemmaksi aikuisten kanssa. Heillä on tarve käsitellä erilaisia olemassaoloon liittyviä kysymyksiä myös heidän perheidensä ulkopuolisten aikuisten kanssa, ja monet ovat pettyneitä huomatesaan, ettei tähän ole yhteiskunnassa aikaa, halua eikä resursseja.

Nuorten eksistentiaaliselle pohdinnalle yhdessä aikuisten kanssa on annettava tilaa, koska yhteiset keskustelut näistä kysymyksistä ovat molemmille osapuolille tärkeitä oppimisen ja sivistymisen mahdollisuuksia.

Nämä keskustelut voivat olla tärkeitä vaikeiden tunteiden käsittelyssä, mutta samalla niistä olisi myös paljon opittavaa koskien sitä, miten yhteiskuntamme rakentuu ja miten sitä pitäisi kehittää. Sen vuoksi nuorten ajatusten ja viestien äärelle on erityisen tärkeää pysähtyä silloin, kun ne ovat kriittisiä aikuisyhteiskuntaa kohtaan.

Luolasta kohti parempaa tulevaisuutta

Kestävän tulevaisuuden ja hyvinvoinnin (Helne & Hirvilampi 2021) luominen edellyttää kaikkien ihmisryhmien, myös nuorten, panosta ja vakavasti ottamista. On tärkeää, että tarjoamme heille riittävästi tukea ja resursseja, joita he tarvitsevat selviytyäkseen. Tämä tarkoittaa mielenterveyspalveluiden parantamista ja mahdollisuuksien lisäämistä sille, että nuoret voivat puhua vaikeista tunteistaan ja käsitellä niitä. Se tarkoittaa myös yhteisöjen ja eri instituutioiden, kuten oppilaitosten roolin vahvistamista siitä näkökulmasta, että ne voivat tukea nuorten hyvinvointia ja tarjota heille mahdollisuuksia tehdä jotakin merkityksellistä kestävän yhteiskunnan ja tulevaisuuden rakentamiseksi.

Nuoret ovat tulevaisuutemme toivo. Heidän hyvinvoinnistaan huolehtiminen on myös tulevista sukupolvista huolehtimista. Heidän hyvinvointinsa on avainasemassa, kun rakennamme kestävämpää ja oikeudenmukaisempaa maailmaa. Meidän on siksi kaikin keinoin pyrittävä varmistamaan, että heillä on mahdollisuus kasvaa terveinä ja itsevarmoina yksilöinä, jotka voivat osallistua tämän ajan vaikeiden yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisemiseen yhdessä muiden kanssa.

Lopuksi haluan muistuttaa, että vaikka luolasta ulos tuleminen voi olla pelottavaa, se kannattaa. Se vaatii uskallusta ja viitseliäisyyttä, mistä olen nyt puhunut nuorisotutkimuk-

sellisena mielikuvituksena. Jos me aikuiset uskallamme astua ulos luolasta, voimme tukea nuoria paremmin heidän matkallaan kohti aikuisuutta monimutkaisessa ja epävarmassa maailmassa. Mutta samalla se on mahdollisuus sivistyä ja oppia nuorilta, eli rikastuttaa ja vahvistaa omaa ymmärrystämme maailmasta. Jokainen askel kohti valoa on askel kohti suurempaa ymmärrystä ja parempaa tulevaisuutta – ei vain nuorille, vaan myös meille aikuisille ja tuleville sukupolville.

Tänään, kun pidän tämän puheen, on Lapset mukaan töihin -päivä, joten otin mukaan paitsi lapseni, niin myös lapseni ajatukset. Platonin luolavertauksen äärelle minut nimittäin johdatti oma tyttäreni, 17-vuotias Selma.

Lähteet

Aaltonen, Sanna & Kivijärvi, Antti (2017) *Nuoret aikuiset hyvinvointipalvelujen käyttäjinä ja kohteina*. Helsinki: Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 198.

Anttila, Anu-Hanna (2010) Ohipuhuminen sukupolvien välisenä kysymyksenä. Teoksessa Anu-Hanna Anttila, Kristiina Kuussaari & Tiina Puhakka (toim.) *Ohipuhuttu nuoruus? Nuorten elinolut -vuosikirja*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, Nuorisosiain neuvottelukunta & Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 6–12.

Berglund, Teresa & Gericke Niklas (2018) Exploring the Role of the Economy in Young Adults' Understanding of Sustainable Development. *Sustainability* 10 (8): 2738. <https://doi.org/10.3390/su10082738>

Bessant, Judith (2021) *Making-Up People: Youth, Truth and Politics*. Lontoo: Routledge.

Blackman, Shane & Kempson, Michelle (2023) The Subcultural Imagination: Critically Negotiating the Co-Production of 'Subcultural Subjects' through the Lens of C. Wright Mills. *Sociological Research Online* 28 (1), 58–72.

Blackman, Shane & Kempson, Michelle (toim.) (2016) *The Subcultural Imagination: Theory, Research, and Reflexivity in Contemporary Youth Cultures*. Lontoo: Routledge.

Brunila, Kristiina & Harni, Esko & Saari, Antti & Ylöstalo, Hanna (2021) *Terapeuttinen valta – onnellisuuden ja hyvinvoinnin jännitteitä 2000-lu-*

vun Suomessa. Tampere: Vastapaino.

Brunila, Kristiina & Lundahl, Lisbeth (2020) Introduction. Teoksessa Kristiina Brunila & Lisbeth Lundahl (toim.) *Youth on the Move: Tendencies and Tensions in Youth Policies and Practices*, Helsinki University Press. 1–14.

Helne Tuula & Hirvilammi, Tuuli (2021) *Puristuksissa? Nuoret ja kestävän hyvinvoinnin ehdot*. Helsinki: Kelan tutkimus. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021060132534>

Helsingin Sanomat 5.11.2024 Iso joukko nuoria ja panilaisia on hylännyt seksin koronapandemian jälkeen, arvioi sosiologi <https://www.hs.fi/maailma/art-2000010809803.html> (Viitattu 12.12.2024.)

Helsingin Sanomat 12.11.2024 Asiantuntijat varoitavat nyt kolmekymppisten aikuisten yleistyvästä ilmiöstä, joka tekee lapsihaaveet tyhjäksi <https://www.hs.fi/suomi/art-2000010824404.html> (Viitattu 12.12.2024.)

Hirvilammi, Tuuli, Laine, Sofia & Ojala, Satu (2022) Ekososiaaliset, talousmyönteiset ja vastustajat. Nuorten jakolinjat suhteessa kestävän kehityksen tavoitteisiin. Teoksessa Tomi Kiilakoski (toim.) *Kestävää tekoa. Nuorisobarometri 2021*. Helsinki: Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 237. Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja 69, 169–188.

Honkatukia, Päivi & Ågren, Susanna & Lähde, Miia (2023) Exploring the future together with young people: Methodological considerations on playfulness, joy and silence as forms of participation. Teoksessa Päivi Honkatukia & Tiina Rättilä (toim.) *Young People as Agents of Sustainable Society. Reclaiming the Future*. Lontoo: Routledge, 192–207.

Kallio, Jenni (2023) *Eletty, opittu, kamppailtu. Itsenäistyvien nuorten kansalaisuuden rakentuminen institutionaaliossa järjestelmässä*. Tampereen yliopiston väitöskirjat 883.

Kelly, Peter & Kamp, Annelies (2017) An “untimely” youth studies? Teoksessa Peter Kelly & Annelies Kamp (toim.) *A Critical Youth Studies for the 21st Century*. Leiden & Boston: Brill, 526–533.

Kiilakoski, Tomi (toim.) (2022) *Kestävää tekoa. Nuorisobarometri 2021*. Helsinki: Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 237 & Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja 69.

Kiviruusu, Olli & Ranta, Klaus & Lindgren, Maija & Haravuori, Henna & Silén, Yasmina & Therman, Sebastian & Lehtonen, Jukka & Sares-Jäske, Sebastian & Aalto-Setälä, Terhi & Marttunen, Mauri & Suvisaari, Jaana (2024) Mental health after the COVID-19 pandemic among Finnish youth: a repeated, cross-sectional, population-based stu-

- dy. *Lancet Psychiatry* 11 (6), 451–460. 10.1016/S2215-0366(24)00108-1
- Kontula, Anna (2024) *Kadonneen järjen metsästys*. Helsinki: Into-kustannus.
- Madsen, Ole Jacob (2021) *Deconstructing Scandinavia's Achievement Generation. A Youth Mental Health Crisis?* Lontoo: Palgrave MacMillan.
- Mannheim, Karl (1952) The Problem of Generations. Teoksessa Paul Kecskemeti (toim.) *Essays on the Sociology of Knowledge*. Lontoo: Routledge & Kegan Paul, 276-298.
- Mietola, Reetta & Koskinen, Pekka & Suni, Anna & Mölkänen, Jenni (2023) "Am I not a lovely green-and-red, a watermelon?" Young people negotiating political participation from marginalised positions. Teoksessa Päivi Honkatukia & Tiina Rättilä (toim.) *Young People as Agents of Sustainable Society*. Lontoo: Routledge, 128–142.
- Mikkonen, Heikki (2023) Suomalainen kasvupolitiikka rakentui maailmansotien välisenä aikana. *Alusta!* <https://www.tuni.fi/alustalehti/2023/09/21/suomalainen-kasvupolitiikka-rakentui-maailmansotien-valisena-aikana/> (Viitattu 12.12.2024.)
- Mills, C. Wright (1959/1982) *Sosiologinen mielikuvi-tus*. Helsinki: Gaudeamus.
- Platon (2020) *Valtio*. SAGA Egmont (1. ebook edition)
- Ryynänen, Sanna & Rannikko, Anni (toim.) (2021) *Tutkiva mielikuvi-tus. Luovat, osallistuva ja toiminnalliset tutkimusmenetelmät yhteiskuntatieteissä*. Helsinki: Gaudeamus.
- Rättilä, Tiina & Hokkanen, Minna & Sillanpää, Olli (2023) Co-constructing knowledge of young refugees' lives in Finland. Teoksessa Päivi Honkatukia & Tiina Rättilä (toim.) *Young People as Agents of Sustainable Society*. Lontoo: Routledge, 177–191.
- Shefer, Tamara & Hearn, Jeff & Ratele, Kopono & Boonzaier, Floretta (toim.) (2018) *Engaging Youth in Activism, Research, and Pedagogical Praxis. Transnational and Intersectional Perspectives on Gender, Sex, and Race*. New York: Routledge.
- Tokola, Nina & Rättilä, Tiina & Honkatukia, Päivi & Mubeen, Fath & Sillanpää, Olli (2023) Participatory research among youth – too little, too much, too romanticised? Teoksessa Päivi Honkatukia & Tiina Rättilä (toim.) *Young People as Agents of Sustainable Society*. Lontoo: Routledge, 161–176.
- Työ- ja elinkeinoministeriö (2022) *Kestävä talouskasvu ja hyvinvointimme tulevaisuus*. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2022:37. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164048/TEM_2022_37.pdf (Viitattu 12.12.2024.)
- Under Pressure (2024) Tutkimuhankkeen kotisivu <https://projects.tuni.fi/underpressure/> (Viitattu 12.12.2024.)
- Väänänen, Ari (2024) *Mielen aikakausi. Kuinka psykisestä haavoittuvuudesta tuli osa työelämää?* Helsinki: Gaudeamus.
- Ågren, Susanna (2024) *Epistemological Dissonance of Worker-Citizenship. Young vocational students' and graduates' negotiations of societal belonging with the changing labour market*. Tampere University Dissertations 933.
- Ågren, Susanna & Kallio, Jenni (2023) Young adults' perceptions of citizenship outside and beyond labour market citizenship. Teoksessa Päivi Honkatukia & Tiina Rättilä (toim.) *Young People as Agents of Sustainable Society*. Lontoo: Routledge, 113–127.
- Yle* 17.10.2024 Kaikille ei opeteta koulussa, että ras-kaaksi tuleminen vaikeutuu iän myötä <https://yle.fi/a/74-20118366> (Viitattu 12.12.2024.)
- Young, Jock (2011) *Criminological Imagination*. Cambridge: Polity Press.